

להפצת תורתו של הגה"ק
רבי הלל פאללאק זצלה"ה
אבדק"ק טאטורענען
בעל ה'קודש הילולים'

פרי קודש הילולים

בס"ד | פרשת אחרי תשפ"ד | גליון מס' 110 | שנה ג'

דברי תורה

עפ"י הספה"ק "קודש הילולים"

אהרן הכהן יבוא אל הקודש עם זכויותיו כאוהב שלום

דָּבַר אֶל אַהֲרֹן אָחִיךָ וְאֵל יִבְא כָּכָל עַת אֶל הַקֹּדֶשׁ וְגו' כִּי בָּעֵנָן אֵרָאָה עַל הַכֹּהֵן (ויקרא טז, ב).

(תענית ט, א), לפי שגם הענן היה משווה ההרים והבקעות במדבר (מדרש תנחומא פרשת בשלח ג).

ובזה יש לבאר הפסוק בדרך רמז, "ואל יבוא בכל עת אל הקודש", אלא "כי בענן", כלומר רק בזכות מעשה הענן הרומז לענוה ושלוש וזיכוי הרבים, בהיותו "אוהב שלום ורוחף שלום", בזכות כל אלו יבוא אל הקודש.

(ח"א שסב)

נראה לפרש על פי מה שאמרו חז"ל (אבות פ"א מ"ב), שאהרן הכהן היה אוהב שלום ורוחף שלום. והיה משכין שלום בישראל בין אדם לחבירו ובין איש לאשתו, על ידי שהשווה את הדברים שביניהם. וכמו שאמרו חז"ל (אבות דרבי נתן פ"ב ה"ג), שכששנים עשו מריבה זה עם זה, הלך אצל זה ואמר לו, כמה מצטער חברך על הריב אתך. ואחר כך הלך אצל חבירו וגם לו אמר כן, וכשנפגשו זה עם זה עשו שלום ביניהם, עיי"ש. ולכן היו ענני הכבוד בזכותו

בית המקדש היה קיים רק כששמרו את השבת

בְּזֹאת יָבֵא אַהֲרֹן אֶל הַקֹּדֶשׁ (ויקרא טז, ג).

ירושלים אלא בשביל שחיללו בה את השבת". שעל זה אמר הכתוב, "בזאת" יבוא אהרן אל הקודש, כלומר ת"י שנים כמנין "בזאת", יבוא אהרן אל הקודש "בזכות השבת", ומכיון שלא שמרוה נחרב הבית כשמלאו ת"י שנותיו.

(ח"א שסה)

פירש רש"י, "בזאת" גימטריא שלו ארבע מאות ועשר, רמז לבית ראשון". ובמדרש (ויקרא רבה כא, ו) בזכות השבת, שנאמר (ישעיה נב, ב) "אשרי אנוש יעשה זאת שומר שבת מחללו". אפשר לפרש שנרמז כאן מה שאמרו חז"ל (שבת קיט, ב), "לא חרבה

קיום המצוות באמונה כחוק אך גם מתוך הבנת טעמיה

אֶת מִשְׁפָּטֵי תַעֲשׂוּ וְאֶת חֻקֵּי תִשְׁמְרוּ לְלַכֵּת בָּהֶם וְגו', וְשִׁמְרַתֶּם אֶת חֻקֵּי וְאֶת מִשְׁפָּטֵי אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אֹתָם הָאָדָם וְחֵי בָהֶם (ויקרא יח, ד-ה).

או שלא שייך לקיימה בזמן הזה וכדו'. ולכן גם אחר שאדם למד וידע את טעמי המצוות, צריך לקיימן כחוק וכגזירת מלך.

ולכן בפסוק הראשון הקדים "משפטים" ואחר כך "חוקים", לרמז שאחרי שלמד והבין טעמי המצוות, והן בעיניו כ"משפטים", יחזור לקיימן כמו את ה"חוקים". ומסיק הכתוב "ללכת בהם", כי על ידי זה יקיים תמיד את המצוות, ולא יימנע מלקיימן עקב ידיעתו את טעמי המצווה. ובפסוק השני הקדים "חוקים" ל"משפטים", והיינו שאפילו שמקיים את המצווה כחוק, הריהו מצווה לדעת ולהבין את טעמיה, כי רק אז "וחי בהם", יקיים המצוות בחיות באהבה ושמחה.

(ח"א שנב)

בין שני הפסוקים יש שינוי לשון, בראשון הקדים הכתוב משפטים לחוקים וקורא עליהם "ללכת בהם", ובשני הקדים חוקים למשפטים ומסיק "וחי בהם", והלא דבר הוא.

ונראה לפרש, דהנה ידוע (רמב"ם סוף הל' מעילה וסוף הל' תמורה) דהגם שאנו מצויים לקיים מצוות ד' מצד גזירת המלך כחוק, מכל מקום מצווה עלינו לחקור ללמוד ולדעת טעמי המצוות. כי אינו דומה מי שמבין וידע טעמי המצווה, שהוא יקיימה באהבה ושמחה, למי שלא הבין טעמיה. אך מאידך גיסא, כשיודעים את טעמי המצוות עלול האדם להיכשל בחשבונות, שזו מצווה חשובה יותר וזו פחות, או שיחשוב שמצווה פלונית אינה מכוונת כלפיו,

פרקי אבות

כשנוסקים בגי' עמודי העולם השכינה שורה בישראל

שִׁמְעוֹן הַצַּדִּיק הָיָה מְשִׁירֵי כְּנָסֵת הַגְּדוּלָּה הוּא הָיָה אוֹמֵר עַל שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים הָעוֹלָם עוֹמֵד עַל הַתּוֹרָה וְעַל הָעֲבוּדָה וְעַל גְּמִילוֹת חֲסָדִים (פ"א מ"ב).

דלוק". והנה אמרו חז"ל (שבת כב, ב) על המנורה, "וכי לאורה הוא צריך, אלא עדות לבאי עולם שהשכינה שורה בישראל. מאי עדות, אמר רב, זו נר מערבי וכו'". והיינו שכל מטרת המשכן היא כמו שאמר הכתוב (שמות כה,

אפשר לפרש על פי מה שאמרו חז"ל (תוספתא סוטה פ"ג ה"ז; וכו"ה ביומא לט, א; בירושלמי יומא פ"ו ה"ג), "כל זמן שהיה שמעון הצדיק קיים היה נר מערבי תדיר, משמת הלכו ומצאוהו שכבה, מכאן ואילך מוצאין אותה פעמים כבה פעמים

"...ואולי אם המצא תמצא איזה דברי אגדה אשר ראוי לאמרם בשבילי, אולי אבנה גם אני בעבורכם..." שם בהקדמה

"וזאת באתי לרשום איזה ליקוטים למען ירוץ הקורא, ולאמר בשבילי איזה דבר בכל שבוע..." קודש הילולים ח"א עמ' ז'

ח, "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", ורמזו על זה, כי "בתוכו לא נאמר אלא בתוכם, בתוך כל אחד ואחד", ונר מערבי היה העדות לבאי עולם על זה. והנה אף כשאין לנו משכן, יכול כל אחד ואחד לזכות להשראת השכינה, על ידי שיתדבק בג' עמודי העולם המבוארים כאן במשנה, והיינו התורה והעבודה וגמילות חסדים².

וזהו שאמרו חז"ל, "כל זמן שהיה שמעון הצדיק קיים", היינו כל זמן שעוסקים ישראל בג' עמודי עולם אלו, שיסד שמעון הצדיק כאן במשנתנו. "היה נר מערבי תדיר", שהוא "עדות לבאי עולם", היינו גם לדורות שלא יהיה להם מקדש, "ששכינה שורה בישראל" על ידי שעוסקין בתורה ובעבודה ובגמילות חסדים³.

1. רבינו הגה"ק זצ"ל הביא מאמר זה בשם השל"ה הק', והוא בפר' תרומה תורה שבכתב שובבי"ם ת"ת ובשער האותיות אות ל'. ומקור קודם לו הוא באלשיך על הפסוק שבפנים, ובראשית חכמה שער האהבה ו, יט, וכבר נזכר בפירושו רבינו אפרים עה"ת לאחד מהראשונים.
2. הנה רבינו הגה"ק זצ"ל לא ציין מקור לזה רק הסמיך דבריו על מה שכתב בפר' תרומה שג' הכלים ארון שולחן ומנורה רומזים לג' העמודים וזה המביא להשראת השכינה. ומצאתי לרבינו עובדיה ספורנו שכתב כן בפירושו למסכת אבות למשנה זו, וז"ל, "אמר שהעולם של ישראל - והוא שיהיה עניינם באופן שתשרה שכינה בתוכם ויהיו לרצון - עומד על שלשה דברים המשרים שכינה בישראל, כי אמנם על ידי העבודה תשרה שכינה, כאמרו עולת תמיד לדורותיכם וכו' ונועדתי שמה לבני ישראל, ובתורה ובגמילות חסדים יהיו ישראל בצלמו כדמותו ויהיו ראויים להקרא בניו והוא כאב את בן ירצה אותם לשכנו בתוכם", עכ"ל.
3. א"ה. דוק בשינוי הלשון, שבגמ' יומא איתא "מ' שנה ששימש שמעון הצדיק", ואילו בתוספתא איתא "כל זמן שהיה שמעון הצדיק קיים". ולפי מה שנתבאר א"ש, שלא רק במ' שנה ששימש אלא "תמיד" - "כל זמן ששמעון הצדיק קיים" היינו שמקיימים ג' עמודי העולם שלו, לא כבה נר מערבי.

דברי תענוגים

מאת רבינו בנימין וואלף בן רבינו יואל זצ"ל רייכלס אב"ד שאפי, חותנו של רבינו הילל הזקן זצ"ל אב"ד אייבשיץ

בענין המשהה חמצו כדי לבערו אחר הפסח

לקיימו ולאכול במוצאי י"ט. ולכן כתב רש"י, דעובר מאליו על בל יראה, כי רק המשהה על מנת לבער אינו עובר.

אין לתרץ כן, דהכא בלאו הכי מחוייב לבער, משום חלה טמאה דהיא בשריפה, ובוודאי אין דעתו לקיימו. והדרא קושיא לדוכתא, שאין כאן בל יראה כלל.

ונראה לתרץ, דרש"י אזיל לשיטתו דפירש לקמן (דף צה), "ולא יראה" - ואם נראה תשביתוהו, לעולם הוא בעמוד והשבת כל ימות המועד, עכ"ל. ונראה דכוונת רש"י שכתב "ימות המועד", דדוקא בימות המועד, שהחמץ אסור ביבל יראה אז שייך העשה דתשביתו, ורק אז הלאו הוא ניתק לעשה. ומשמע, שכשישהה חמץ עד אחר י"ט, אז גם אם יבערנו, כיון שאינו מקיים בזה תשביתו, בכהאי גוונא הלאו של בל יראה אינו ניתק לעשה. לכן כתב רש"י לגבי הפרשת חלה בטומאה ביו"ט, שעובר על בל יראה מאליו. ומשום שביעי של פסח פירש כן, דאז אין יכול לבערו, דאין מבערין קדשים ביו"ט, ולאחר י"ט עובר בבל יראה [- למפרע].

וקל להבין.

שינוי במשנה (פסחים מו), כיצד מפרישין חלה בטומאה ביום טוב. רבי אליעזר אומר, לא תקרא לה שם עד שתאפה וכו'. אמר רבי יהושע, לא זה הוא חמץ שמזוהרין עליו בבל יראה ובבל ימצא, אלא מפרישתה ומניחתה עד הערב, ואם החמיצה החמיצה. ובברייתא בגמרא (שם מח), אמר לו רבי יהושע, לדברך הרי הוא עובר משום לא תעשה כל מלאכה. ופירש"י (ד"ה מילתא), ומוטב לבעור על בל יראה מאליו ואינו עושה מעשה בידים, מלעבור על לא תעשה כל מלאכה, ועושה מעשה בידים.

וקשה על פירושו, לפי מה שכתבו התוס' (שם כט: ד"ה רב אשי), שהמשהה חמצו ודעתו לבערו אינו עובר באותו שְׁהִיָּה. וטעמא, משום ד'לא יראה' ניתק לעשה [- תשביתו], ולכן כיון שמבערו לבסוף אינו עובר, ע"כ דבריהם, והובאו במג"א (ס' תמו סק"ב, ע"ש). ולפי זה קשה, הלא גם אם יפריש חלה ביו"ט ויניחנה עד הערב, לא יעבור כלל על בל יראה לכשהחמיצה, כיון שיבערנו במוצאי י"ט.

ואין לומר, דמתניתין "כיצד מפרישין חלה בטומאה ביום טוב" איירי לא רק ביו"ט הראשון אלא גם בשביעי של פסח, ואז יש חשש שישנהו כדי

לעילוי נשמת

הרה"ח הילל הי"ד ב"ר משה דוד סופר
(בן מרת היצל סופר בת רבינו הגה"ק זצ"ל)
נלב"ע ביום כ"ג ניסן תש"ה

בספר דורות ישרים (להרה"ג יעקב שלום פריינד זצ"ל, ח"ב תולדות המחבר עמ' מ"ז) מסופר שר' הילל הובל ע"י הרשעים ימ"ש יחד עם בן אחותו רבי יעקב שלום פריינד לאושוויץ ומשם למחנה דכא, שם נלב"ע במחלות שהשתוללו שם.
ר' יעקב שלום זצ"ל סיפר על עצמו, כי בהיותו במחנות היה מתפלל שיוכה להגיע לקבר ישראל. כמו שדורו ר' הילל הי"ד התפלל על כך וכוה שר' יעקב שלום התעסק בקבורתו.
מעניין לציין, שלימים בשנת תשס"ב, ר' יעקב שלום נלב"ע בדיק באותו יום שנתעסק בקבורת מת מצוה.

ת נ צ ב " ה

לעילוי נשמת

מרת מירש ב"ר אליעזר ביקסנשפון ע"ה
(ב"ר אליעזר פולק ב"ר אברהם יהודא פולק
בן רבינו הגה"ק זצ"ל)
נלב"ע כ"ב ניסן תשמ"א

הרה"ג ר' יהודה דוד ב"ר ישראל פריינד זצ"ל
(בן מרת אסתר לאה פריינד בת מרת היצל סופר
בת רבינו הגה"ק זצ"ל)
נלב"ע כ"ג ניסן

ת נ צ ב " ה

"עיקר כיבוד אב ואם לעשות רצון אבינו שבשמים כי זה נחשב לאבות כאילו המה עושים, והעיקר לקבוע עתים בכל יום ויום לתורה..." (שם)

"...מי שזכה להיות לו בנים וחתנים צדיקים וכו' המעשים שלהם יהיו לו למשען בעולם הבא וכו' ואין לנו חסד גדול מזה..." (קודש הילולים בהקדמה)